

גליון "והיו הדברים"

רשום על מצבת רבינו
בווארשא

ומי שישתדל בחדפסת
הספרים יהיה לו המחבר
למליץ אם יהיה לו זכות

מתורת הגה"ק ר' אריה ליב צינץ ז"ע
אבד"ק פלאצק ובסוף ימיו בווארשא

גליון 27

פר' האיזינו תשפ"ג

כי שם ה' אקרא. אפשר כי רמז משה צדקו הדין עליו, כמ"ש "הצור תמים כו", ואמר כי המיתה למשה מצד עצמו לא היה ח"ו בדין כי לאו בדין איסתליק כמ"ש בזוהר [זוהר הנדרס בתיקוני שבת לפני שלש סעודות - ביומא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינן מתכפיין ומשתכח רעותא וחדו בכלא, ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתלק], רק בגדר זה היה מדת הדין במה שנמנע ממנו הנהגתו את ישראל שגרם כמה צרות כנודע.

וזהו אמרו "כי שם ה' אקרא" מצד עצמו אף שנגזר עליו, לאו בדין איסתליק נפשיה רק מצד הויה ב"ה שהוא רחמים, אבל אתם "הבו גודל לאלהינו" שבחינה זו דין עלי ועליכם במה שאני מסתלק מכם כענין [ההספד] "בכו לאבלים ולא לאבידה שהוא למנוחה ואנו לאנחה", וגם על רוענו הנאמץ שחפץ בטובתן של ישראל קשה עליו פרידתו מהם.

*

כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה: אפשר על פי מה שכתב מהרש"א באגדת סוטה י"ד. על מה שאמרו מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך כו' אלא כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם. והקשה במהרש"א הא הוי על מנת לקבל פרס, ותיריך דבמצוות שעדיין לא נתחייב יכול לבקש פרס.

ובזו מובן "כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם", רצונו לומר שבעת הזאת חיבה יתירה נורעת לכם הגם שתחפצו בעבודה שלא על מנת לקבל פרס כי היא העבודה הנרצית (וכמו שפירשו על מדרש רבה פקודי נ"ב ג' והירושלמי ע"ז פ"ג ה"א, גבי רבי אבהו שהראו לו י"ג נהרי אפרסמון אמר כל אילין דאבהו ואני אמרתי לריק יגעתי, ופירשו שלזה זכה לשכר גרול כזה לפי שעבר שלא על מנת לקבל פרס ועבורתו היה לריק).

ולזה אמר "כי לא דבר רק הוא מכם" שתהיה העבודה בכוונה לריק, שלא על מנת לקבל פרס, כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה, ובמצוות שלא נתחייבתם תוכלו לבקש גם על מנת לקבל פרס.

*

האיזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי וכו'. אפשר כי משה רמז כי התורה היא מתלבשת בספורים גשמיים. וידוע שמה שחמדו המלאכים התורה הוא מצד רוחניותה, רק שהתורה נתלבשה בספורים ומעשיות, וכן מצות המצטרקים לעשות.

וגדולה נבואתו של רוענו הנאמן משאר נביאים, כי כולם לא יכלו להלביש הדברים בפשטות כי לא היה להם מדריגה זו להלביש הסוד בדברים פשוטים ומובנים על סידור נאות, לכן כל הפסוקים [של נ"ן] קשה לזווגן ולחברן על פי הפשט, כי לא היה השגתן כ"כ בהירה להלביש במלבוש מסודר על נכון כמו התורה שניתנה ע"י משה שהסוד התלבש במלבוש יפה מסודר ומתוקן על נכון.

והנה העליונים הם מבינים התורה ע"פ רוחניותה, ובעולם השפל לאו כל מוחא סביל להשיג הרוחניות לכן התלבשה בפשטיות ג"כ שעכ"פ הפשט מובן לתחתונים. לכן אמר "האיזינו השמים ואדברה שהעליונים מבינים בדבור שהוא קשה והוא רומז לחלק הסוד שהוא עיקר פנימיות התורה, שהעליונים אין להם חלק בגשמיות, ואף על פי כן "ותשמע הארץ אמרי פי" אמירה שהיא רכה ומובנת לכל איש כפי הפשט, כי צדקו שניהם יחדו.

ואמר "יערף כמטר לקחי" שהוא התורה שקבלתי הוא שאינו שוה לכל נפש, כי חלק הסוד, קצר שכל השפלים להשיגו. ואמר לשון "עריפה", כי מי שרוצה לבא בסוד ה' ואינו ראוי הורגתו, כמו בן עזאי שהציץ ומת, ואולם "תול כטל" שהוא שוה לכל "אמרתני" שהוא הפשטיות.

ואמר עוד "כשעירים עלי דשא", כי הדשא שהוא דק מן הדק יתכן שטיפת הגשמים לא יורד בה, כי לפי דקותה יש הפסק בין טיפה לטיפה של גשם יותר מכמות הדשא, אבל ע"י השעירים [הרוחות] מוריד בה הגשם הגשם, לכן אף מי שאינו משיג חלק הסוד, על ידי הפשט יוכל להבין בסוד רוחניות התורה "וכרביבים עלי עשב", שהוא רחב השטח, כמו כן יש שיוכל לקבל הסוד רוחניות התורה מצד עצמו, אף בלא הכנה שעל ידי הפשטיות.

ובסוף הפרשה ויאמר אלהם שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצום את בניכם לשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת. והוא כפול, ויראה על פי מה ששמעתי בשם הגאון מהר"א מווילנא שבפרשת האיזינו יש תרי"ג תיבות נגד תרי"ג מצוות אם כן בדברי השירה נרמזים כל התורה, לכן אמר כי בכלל דיבר הדברים האלה אל כל ישראל, אבל להבין רמזי כל התורה מן השירה הזאת, לזה צריך שום לב לזה.

*

האם צריך שרוב הגוף יהיה בתוך הסוכה בשעת השינה

וראשו ורובו מצינו בכל מקום דהראש חשוב ככולו, לענין לידה יצא ראשו הרי הוא כילוד, א"כ ראשו לחוד נמי הוה ככולו לענין סוכה אף שגופו במקום אחר. אלא דבענין אכילה אין דרך שיאכל במקום אחד שיהיה ראשו חלוק מרובו בשעת אכילה לכן בעינן שיעור ראשו ורובו ושולחנו, מה שאין כן לענין שינה לא בעינן רוב.

ותדע לך אפילו תימא כסברת תרומת הדשן ששוכב בכפיפת ידים ורגלים ולא מקרי מצטער בכה"ג מ"מ קשה איך יתירו לישן בכה"ג. הא אפילו בסוכה גדולה ששולחנו בתוך הבית גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו. א"כ כ"ש שבשעת שינה היה לנו לחוש שמא יפשוט רגליו ולא יהיה רובו בסוכה. אלא ודאי לענין שינה לא בעינן ראשו ורובו בסוכה:

ולפ"ז גם בהך דכתב רמ"א באינה משתמרת מן הגנבים לא יצא ידי סוכה. ולפ"מ"ש דתשבו כעין תדורו לא קאי רק על הישיבה עצמו, לא איכפת לך בכך דמ"מ בשעה שעושה תשמישו בסוכה ראויה הוא, ותדע לך דשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח מסתמא לאו בחזקת שימור הוא:

(שו"ת משיבת נפש יו"ד תשובה כ')

*

הקשו התוספות בסוכה דף ט'. בהא דקאמר הגמ' בשלמא בי"ט ראשון בעינן לכם משלכם אלא בי"ט שני אמאי, ומשני משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה, והשתא ל"ל לכם משלכם.

וליישב קושיית התוס' דצריך קרא לגזולה דלא הוי מהב"ע, והיינו למאי דקיי"ל מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אף בלולב דכתיב לכם, מיהו אם לא החזירו לא יצא כדאיתא בס' תרנ"ח ס"ד, והיינו משום דבעינן לכם. והשתא י"ל אם גזל לולב ונתייאו הבעלים ונתנו לאחד על מנת להחזיר, א"כ י"ל כיון דשמה מתנה הו"ל יאוש ושינוי רשות והיה יוצא בה אם החזירו. מיהו אם לא החזירו א"כ בטל התנאי, וקיי"ל יאוש כדי לא קנה, ובב"ק פרק מרובה אמרינן דבמכר משלם ד' וה' משום נשתרש בחטא שהואיל לקנותו בשינוי רשות, והשתא י"ל דבלא החזירו לגזלן אף שאינו עושה כבירה דאדרבה עושה להציל הנגזל כדי שלא יקנה הגזלן ויקרא נשתרש בחטא דבלא החזירו יוכל הנגזל להוציא ממנו גוף הגזילה כיון דליכא שינוי רשות, א"כ טפי הוי מצוה שלא יחזירו כדי שלא יקנה ולא שייך ביה מהב"ע כיון דטפי עדיף שלא יסייע ידי עוברי עבירה.

וא"כ אתי קרא דלך להוציא גזילה בכה"ג דלא שייך מצוה הבאה בעבירה.

ולפי"ז ניחא די"ל התוס' אסקי אדעתיהו שם לתרץ כמ"ש, וזה לא שייך בטבל שהרי כבר אכל המצה ולא שייך בו על מנת להחזיר.

(פני אריה מס' סוכה)

בתשובת חכם צבי (סימן צ"ד) השיב על המרדכי (פ' הישן) ורמ"א סימן תרל"ט מביאו, שכתב אם עשה סוכה במקום שמצטער בשינה אף ידי אכילה לא יצא דלא הוה כעין דירה, והשיג עליו דלא איפכת לך באיזו ענין עשויה, ואין הכי נמי אם יש לו סוכה אחת לשינה וא' לאכילה יוצא.

ובזו דחה דברי תה"ד סימן צ"ב שכתב דאם אין יכול לישן בפשוט ידיו ורגליו לא מקרי מצטער. ומוכיח כן מדברי המרדכי דבעינן שתהא ראויה לשינה וב' טפחים אין ראויה לשינה רק בפשוט ידיו ורגליו. והשיג עליו דודאי בכה"ג אין לך מצטער גדול מזה.

אלא באמת ליתא לדברי המרדכי ובודאי דברי טעם הם אלא שראיותיו אין מכריחות כ"כ. דמה שהביא ראיה מרבי עקיבא שעשה סוכה בראש הספינה ועקרה הרוח א"כ אין דרך לישן שם ואפ"ה הוה סוכה דדירת עראי מיהו הויא, אין ראיה מזה די"ל דודאי מסתמא לא אכל במקום שהיה חשש שיפיל הרוח הסוכה אלא באמת בספינה יושב וישן רק הסכך והתיקון שיהיה ראויה לסכך הוא שהיה עראי וראוי לשיבה בגוף הספינה דומיא דבראש עגלה שיושב הוא בעגלה.

וגם הראיה מהא דכל ישראל ראוי לישב בסוכה אחת דלענין שינה אי אפשר לקיים תשבו כעין תדורו איש ואשתו בלא הפסק מחיצה ובהפסק מחיצה אינה סוכה אחת רק כמה סוכות, יש לדחות ג"כ דאפשר באוהל ארעי וסדין שאינה מחיצה גמורה, וסוכה אחת מקרי, גם אפשר להפסיק במחיצה שגדיים בוקעים בה:

מ"מ ודאי מסתברא כדבריו, וכן משמע לי מהא דאיתא בש"ס דף כ"ו רב שרי למגני בכילה משום בקי. ורבא התיר לישן חוץ לסוכה משום סירחא דגרגישתא ומשמע דבאכילה היה חייב. ואם איתא כיון שלא היתה ראויה לשינה גם ידי אכילה לא יצא ואיך אכל ובירך בסוכה שלא היתה ראויה לשינה. אע"כ דכיון דהיה יכול לאכול ולא היה מזיק לו לאכילה רק לשינה היה מזיק לו מ"מ נפיק באכילה. ואין סברא לחלק ולומר דמתחילה כשעשאה חשב שיוכל לישן שם בלי צער דלא מסתבר לחלק בכך לפי טעמו של המרדכי שהרי מ"מ אינה כעין דירה:

אלא דמ"מ רחוק בעיני שיהיה שיעור סוכה ז' על ז' דוקא לאכילה ולא לשינה, דא"כ לעולם צריך סוכה אחרת לשינה, ובגמרא דף כ"ט שרגא בר ממטללתא בסוכה קטנה ושרגא הוא בלילה א"כ מסתמא במקום שינה הוא, ודחוק שיאכל בסוכה קטנה וישן בסוכה גדולה.

לכן אפ"ל דבלא"ה צריך להבין למה סגי בז' טפחים שהוא שיעור ראשו ורובו ושולחנו. ולמה לא ניבעי שיהיה כל הגוף בסוכה דומיא דדירה שדרך שכולו בבית דירתו. אע"כ לא קפדינן רק שיאכל כדרך אכילה בבית יאכל בסוכה. וכיון שדרך אכילה כשראשו ורובו במקום אחד אף שיהיה מיעוטו במקום אחר לא איכפת לך, א"כ י"ל גם לענין שינה כך קיבלו חז"ל דסגי בשיעור ז' טפחים אף שאין ישן שם.